

Nemzeti Társalkodó

December 9dik napján 1834

Némi Apologia gyanánt szolgálható
Közlések K — vári naplóból.

Mit nem tesz a' hir-szómj! A' halhatatlanság' vágyja egy viszketegség, melyet mentől inkább vakarsz, annál jobban érzesz. Némmeltyek Semiramisi magosságra felhalmozott kőrakásokban — némmeltyek egy bájló ecset — vagy Paganinihordozta nyirettyüben — mások a' vértajtékos csatapiacson — megint mások halomra írott könyvekben; vagy, kik még szerényebbek, közgyűléseken; avagy ön szobájuk keskeny körei között vitt naplókban keresik a' halhatatlanságot. — 'S valóban annyira közös fajunkkal e' viszketeg, hogy alig találsz embert, ki a' halhatatlan névnek legalább azon nemére számot ne tartana, melly — mikor ő már nincs többé — legalább egy faragott kövecske által tudtokra adadni kívánja a' hálátlan utóknak, hogy — **Ő-IS — VOLT!**

Leg, és legszerényebb neme még is — szerénytelenség nélkül állithatjuk talán — a' halhatatlanságra törekvésnek az; melyet MI választánk. — (Fejedelmek, 's hírlap-írók

mindég többes számban beszélnek, remélljük hát hogy ASZALT MÁTYÁS ő titularis méltósága nem fog bennünket is az *egyes számban szállásra* útasítani).

Ugyan is látott-e valaki kevesebb architecturái göggel összealkotott garádicsot, mellyen valaki a' halhatatlanság' templomába jutni vágnék — mint a' mi szegény egyszerű TÁRSALKODÓNK? — —

Minap egy ártatlan társalkadási cikke-lyecském talált kijönni az erdélyi Társalkodóban, — Sokan sokat mondtak róla. — Többet mint sem az egész megérdemlett volna. Egy bizonyos résznél — 's megeshetik igazságok volt — különös dicséretet nem aratott. Mások ellenben meg arra méltatták, hogy annak következésében leveleikkel tiszteltek-meg. (Mellyeket csakugyan *parenthesis* között legyen mondva — sokkal szivesebben vettem volna, ha *frankózza* lettek legyen). Ezeknek némellyike túlan is túl dicsérő mód', némellyike pedig épen nem úgy hangzott.

FILKÓSI barátom — így szereti keresztelni önkényem *anonym* levelezőim' egyikét — mondom FILKÓSI barátom legmélyebben gondolt megválni, azt mondván édes gúnymosollyal: hogy „*halhatatlanságra vágytam, 's azt derekasint ki is vívtam ám!*“ Tökéletesen igazod vala te FILKÓSIÁK' legédesebbike! mert nézd: felebb, és felebb mászkálunk a' halhatatlanság ime' lajtorjáján nem csak, sőt hisszük is szentül: hogy azon

fokára ma holnap felvergődendünk, honnan — ha egyebet nem — legalább a' miskolczi tobák', bors', spermazet' — 's t. e' kalmári kicsinységek' árusainak szembeötlő nyereségére megelégedve letekinthetünk. — 'S ez is valami!

Talán inkább a' tárgy, mellyről írtam, nem pedig az hogy írtam a' Társalkodóban, lehetne az mi a' hír-név-viszketegnek gyanujába hozhatott volna. 'S azért édes kedves FILKÓSI barátom ha azt mondottad volna, hogy én Széchenyi rövására kívánok hír-névre verekedni; — ha azt mondád volna hogy én csak azért írok a' VILÁG' írójáról, hogy érdemeinek némi némi sugárocskája rám is — az ő nevét halhatatlanítani vágyóra, (mellyre *nota bene* ő neki sem én rám, sem te rád legkisebb szüksége sincs!) háromoljék, akkor valamicskével még is okosabbat mondottál volna. Ha azt erősítéd vala: hogy én úgy teszek mint az egykori légy — nem tom hallottad-e e' mesét? nagyon derék pedig — melly felverekedvén egy nagy zakotát, és pórt csináló urias kocsinak hátulsó kerekére, a' forgó keréknek emelkedését ön ereje általi magasztaltatásának nézte — ha mondom azt erősítéd vala, meglehet rendest mondottál volna, — de akkor sem igazot. — Ennyit neked.

BENDŐSI barátom avval vádolt, hogy hízelkedővé lettem. Ugyan minő bendővel mondhatád ezt barátim' legbendősebbike!

mikor nem hogy hízelkedtem volna, sőt szinte oda mentki állításom, hogy könnyű Széchenyinek jól írni, mert hiszen ő jól tud élni; az az: a' te logikád szerint „*ki jól eszik, jól iszik, jól is ír, atqui*“ s a t. Be sajnálom hogy midőn épen leginyedszerintebb gondoltam írni, akkor sujtassz illy megalázó — illy fájos váddal. Jobb lesz barátom BENDÓSI írj tés is, mert hiszen a' jól-evés' általam nagyon is tisztelt mesterségéhez ugyancsak értessz!

Valakiről igazat szólni nem hízelkedés Ez utolsó mindég rút dolog, 's szolga lelket áruló; míg amaz minden igaz embernek kötelessége; 's függetlenségünk' legszebb tolmácsa. —

Annál, mit én Széchenyinkről mondtam, sokkal több p. o. az is, mit egy fiatal, de igen megért barátom, nem régiben hozzám intézett levelében róla nyilatkozott. 'S noha több; még is csupádon csupa igazság. Hízelkedés, épen nem tartozván tisztelt barátom gyengéi közzé. A' levélnek Széchenyit érdeklő része így szól:

„Buda Nov. 6. 1834.

Kedves barátom! Mi itten néhány napok óta gyülesezünk, (érdeklett barátom a' Tudós Társaság' tagja ám!) Széchenyi nincs itt, tegnap előtt vett leveléből tudom, hogy egy Török Kaimakánt vár Orsovára, vele kereskedési viszonyaink iránt értekezendőt. Ez mi reánk nézve nagy baj; 's gyülesezésünk' teremében unalmából már tegnap kezd-

te biztegetni fejecskéjét az ott függő Pal-
lász. Athène. Theatrom' dolgában is leszen
közgyűlés. jövő héten; Széchenyi' itt nem
léte miatt alig ha fel nem akadunk. Nagy
hibája az egy országnak, mikor egy em-
bertől függ minden. Bár ezt az egyet min-
dég és mindenütt birhatnók!" 'sat.

Ime kis BENDÖSI barátom ez épen
annyit tesz, mintha valaki azt mondaná: Szé-
chenyi nélkül nem érünk egy pipa dohányt!
'S én ezen értelemben is szívesen fogok ke-
zet komoly elmésséggel levelező igen igen
lelkes barátommal; 's rokon hévvel verő szí-
vemnek legmélyebb szentjéből visszhangozom
én is: BÁR EZT AZ EGYET MINDÉG,
ÉS MINDENÜTT BÍRHATNÓK!

Mennyire hódította légyen meg Széche-
nyink oláh szomszédink' szíveiket; mennyi-
re nyerte légyen el BUKARESTben is —
csak nem: *in terrarum ultima fine* — a'
szinte határt nem esmerő köz megtiszteltetés'
koszoruját; — mennyire méltánylatták lé-
gyen látogatását a' napkeleti báj-telljes oláh
asszonyok: azt egy odavaló igen mívelt oláh
barátomnak leveléből honos örömmel ér-
tettem. —

„Midőn tavaly — így hangzik a' levél-
nek egy része — *Mehádián vala szerencsénk*
a' magyar honnak ezen nagy emberét, fáj-
dalom! csak néhány óráig tisztelni, nem
gondoljuk volna hogy még magát mi hoz-
zánk megalázza. Ugy van kis barátom,
szinről szinre tiszteltük Pannoniának ezen

hozzá méltó gyöngyét, 's midőn őt tömenező karjaink közül kibocsátottuk, azt csak azon édes remény fejében tehettük, hogy őt' ezentúl az önfékezte Dunánk' széles háta gyakrabban fogja mi közünkbe hozni. — Asszonyink kivált (nem hiszi a' közlő hogy ezen ártatlanul oda vetett KIVÁLT nagyon megbúsítná Széchenyi Grófot) „kik — mint azt az én kis barátocskám is tapasztalhatta — a' műveltebb tonnak, 's társalkodási csinnak felette nagy méltánylói, nem győzik őt' e' részben is eléggé dicsérni. — *Il est extrêmement poli, est plus aimable encore.*“ Így csattan a' végén e' levélkének Széchenyi' irigyeit ostorozó része.

A' nemes Gróf hát — szokása szerint — szerfelett szerénykedik midőn a' JELENKOR' Társalkodójában közelebbről megjelent Bukaresti közléseiben azt állítja: hogy az erdélyieknek köszönheti oláhok közötti megtiszteltetését. Mi barátságos karokkal fogadtuk az igaz a' Török zsarnok elől mi nálunk menedéket kereső derék szomszédinkat, 's azért hasonló vendég szeretetökhöz némi jogunk is tán lehetne: azonban hígyje-el a' nemes Gróf: hogy illyes megtiszteltetései SZÉCHENYIT a' *Hitel'*, *Világ'*, és *Stadium'* Íróját — SZÉCHENYIT a' Duna' korlátozóját — SZÉCHENYIT a' hon diszéért fáradozót — SZÉCHENYIT Pannonia' gyöngyét, 's koránt sem Széchenyit a' magyar Grófot illetik. A' tisztelet itt lángésznek vala bémutatva, 's bizonyára nem a' rangnak: mert

ez a' címecske: hogy **MAGYAR GRÓF** minden bár mi rossz agyagra is bélyegezhető: — de ihlést — írói szellemet — *Világot* szóró geniálitást — 's nagyra törekvő lángészt csak a' legfinomabb érczre nyomhatni rá! —

Végezetre bé nem fejezhetem ezen naplóból kivett közlésemet annélkül hogy az iránti őszinte fájdalommat ki ne jelentsem, miszerént némelyek vaktában odavetett **MÁZOLÁSAIMBAN** önön képeiket másoltatva lenni gyanították. Hiszen **AZ AFFÉLÉKNEK** száma legio, nem csak minálunk, de minden constitutionalis országokban-is. Minden egyes irányzások' lehető gyanújának tehát ezennel **INNEPÉLYESEN ELLENMONDOK**; 's ezt valamint az utókor előtt mentségül szolgálendő naplóm-ban-is tettem, úgy teszem itt a' **NEMZETI TÁRSALKODÓ**-ban is; 's hogy hangom ne legyen a' pusztában kialtozónak elveszett hangja, a' halhatatlanság' ezen szerény lajtorjájának legmagosabb fokára futok fel egy pillanatig, onnan most is, ezentúl-is, és örökre *Crabbe* angoly költőnek ime' verseit teli torokkal, és a' legelérzékenyebbet szívvel leharsogandó:

Engedjétek hinnem, hogy közre bocsátott Festésimben mindenki hív valót látott;

„*Mely hasonlatosság!*“ kiáltsák már távol,
 „*S bizony láttam én őt' de nem tudom
 hogy hol?*“ —

Mert ama' bal eset szívem' jaját tenné
Ha kép'im valaki ön magára venné. —

Petrichevich Horváth Lázár.

A' nagy muzsikai-innep Bécsben.

Ezen év nagyon termékeny vala a' muzsikai gyülekezetekben. Nem csak Angliában a' Westminsterben 600 személyből, nem csak Brüsszelben 600 és 800 személyből, hanem Németországnak számos helyein több vagy kevesebb számból álló de mind szembetűnő muzsikai testek állának össze, hogy ritkán halható felséges gyönyört okozanak e' bájos művészet kedvelőinek. Nem akara hátra maradni a' muzsikai műveltségéről annyira híres Bécs is, és F. császárnénk születése napjára egy odavaló művészekből 's műkedvelőkből gyűlt kar Händel classicus munkájának előadásával pompás innepet üle. A' munka egy oratorium, Belsazar név alatt, és ama Bibliából ismeretes történetet foglalja magában, midőn Babylon büszke fejedelmeinek vendégeskedése közepén egy kéz a' falon megjelenék és titkos csudálatos szókat ír, melyeket Dániel próféta a' király meghukását tárgyozó jövendölésnek magyaráza. A' jövendölést csak hamar igazolá a' Cyrus eljötté, ki is Babylonba hadifortélyal behatva a' várost meghodoltatá 's fejedelmét megöleté. A'

compositio régi módi ugyan 's a' Rossini, Bellini 'sa't. melodiájához, 's könnyebben felfogható chórusaihoz szokott fülnek igen fanyar, de az igazi classicitást becsülni tudó előtt megbecsülhetlen érdemü. Négy magány hang van benne, Nitocris — sopran, Cyrus—alt, Belsazar—tenor és Dániel—bassus. Ezekhez járulnak a' pompás chorusok, u. m. a' babyloni fogságban lévő izraelitáké, a' persáké, a' babylonaiaké és a' mágusoké. Minden darabnak az előadandó indulathoz alkalmaztatott helyes és kifejező karakterét, a' gazdag és mély harmoniát, a' mesterséges és még is erős béhatású fugás karénekeket eléggé és méltólag megdicsérni erőmen felyül van, hanem azt mondtam hogy az előadás a' compositióhoz méltó volt.

A' muzsikai kar összeséggel 845ből állott u. m. a' muzsika szerszámos 307-ből, az énekes 527-ből, kikhez járultak az igazgatók és a' fő énekesek összesen kilenczen. Fő igazgató vala Weigl József a' „Schweitzerfamilia“ ismeretes szerzője, a' pártitúrát olvasta Schmiedel udvari kanczelista, a' klávirnál ült Gänsbacher, Domkapellmeister. Az első hegedűk előljárója Hellemesberger híres művész, a' második hegedűké egy műkedvellő Gauster úr vala. Nitocris részét énekelte Kraus-Wranitzky asszonyság, udvari énekesné, Cyrusét Hönig Károlina kisaszszony, Belsazárét Lutz úr, udvari énekes és a' Dánielét Reggla úr, műkedvellő. El-

ső hegedű volt 59, második ugyanannyi, viola 40, kis bőgő 40, nagy bőgő 30, flota, óboa 12, klárinét 12, fagott és rézkürt ugyanannyi, contrafagott 4, trombita 6, dob 3 és posaune 6. Az énekes karban a' soprán 130, az alt 121, a' ténor 126, és a' bassus 150 személyből áll. Mindezek a' császári téli lovagló iskola roppant teremének egyik végében emelt álláson valának czélarányosan elrendelve. Legelől ültek az énekesek, ezek háta megett grádicsoson felpóczolt székeken a' muzsika szerszámokat játszóák.

Az a' pontosság, melyel ezen temérdek test feladását kivitte, a' szép együtt és összehangzás, száz meg száz karnak mintegy azon lélektől lelkesítettve egyszerre való felemelkedése, a' rengeteg hangtömeg mely a' levegőt megrendítette meglepő és valóban elragadó volt. A' 6—10 ezer néző a' legfigyelmetesebb csendben kísérte a' ritkán hallott miv zengését, a' kit a' munka belső érdeme nem bájolt, azt a' külső érzékek meghatódása bámitotta-el; de, fájdalom, lehetett tapasztalni hogy emezek kíváncsisága hamar bétőlt; a' közönség nagyobb része koránt sem mutatott oly felbuzdult részvételt, melyet a' compositio és előadás becsé megkívánhatott volna, 's a' tudósítások szerint mindenütt másutt ily alkalommal sokkal nagyobb volt az elragadtatás és felbuzdultság, mint a' *musicalis* Bécsben. Számoosan oda hagyák a' teremtet az előadás közepette 's a' végén is és egyes megilletőbb da-

rabok után nem volt oly tüzes és élénk kijelentése a' részvételnek mint kívánta volna az igazi, classicitást becsúló tudó aestheticus. Átaljában a' nagy Händel oriai teremtmenyét inkább eltúrni, mint szeretni 's bámulni látszék a' közönség. Különösebben tapsokat nyertek 1) az izraeliták karéneke, melyben a' királyt kéri, hogy a' templomi szentédényeket ne fertéztesse meg; 2) Nitocris és Belsazar közti kettős ének; 3) Egy bacchanalis karének, melyet ismételni kelle a' köz kívánságra.

Az első előadás nov. 6-dikán esék-meg, a' második 9-dikén, mind a' kettő déltájban. Az elsőt a' császárné, az ifju király és királyné is megtisztelék jelenlétekkkel, és buzgó örömkialtással fogadtatának. Én nekem bizonyos akadályok miatt csak másodsor leheté szerencsém hallani, ámbár bánom, mert Händel compositiojának kétszeri hallás sem elég. Bécs nov. 13-dikán 1834. W.

J á t é k - S z í n.

(v é g z e t)

Borzasztó éj a' paluzzi kastélyban című szomoru játékban Székelyné Clarissát a' játék hősnéjét meghatólag játszá, noha mindenkép finom mozdulatin olykor bizonyos elszokottság vonulá-el, mit nem is csudálhatni, ha meggondoljuk:

hogy több mint éve, nem gyakorlá magát a' színpadon jeles színésznék. Gróf Giozzini Szentpéteri valósítá szemünk előtt, bár néha kitörőbb érzeteiben a' végszavakat tisztán nem érteté is. Meridát Egressi elegendő élénkséggel, annak különösen azon jelenetét, midőn Clarissa iránt vonzó szerelmétől felindúlva, a' Gróf elleni bosszujáról nagy lelküen lemond — érzékenyüladá. A' megátalkodott gonosz Zoronzát Éder jelesül ábrázoló, valamint a' nyájas öreg Castellot Udvarhelyi is. Pietro, és Marianne szerepeiben Szerdahellyi és Kubayné gyönyörködtettek. — Játék végén Székelyné újból előtapsoltatott.

November 2kán Kőmives, és Lakatos című Dal-Játék adatott elé; annyival ohajtottabb vala ennek Színpadunkon látása, minthogy két ízben kihirdetve, némely tagoknak betegeskedésök mián elmaradott. — Dicséret Színészeinknek! mindnyájan megfelelték a' közvárazásnak: különösen a' czimszerepekben Szerdahellyi mint Kőmives és Szilágyi mint lakatos jeleskedtek. Előbbi derék színészünknek sokat köszönhet minden nemzetiségünk előhaladását ohajtó, az ily jó ízléssel megválasztott Dal-Játékoknak nyelvünkre átfordításában tett fáradozásáért. Kubayné a' Kőmivesnek nőjét kellemes könnyüséggel képezé; a' szomszéd asszonyt Klára dicséretre méltó igyekezettel, a' Marcheset Latabár kielégítőleg adák. — Örvendetes vala a' mai estén kedvelt kis színésznék

Éder Luizának Irma Görög leány szerepében lett megjelenése, kit gyengélkedő-egészsége miatt darab idő ólta nem láthatánk a Színpadon, mostan pedig valamint csinos öltözete, úgy kellemes játszása 's éneklése által a' köz tetszést újból elnyeré.

A' Kar-énekek elegendő pontossággal adattak, az egyes dallok gyönyört szereztek a' Hangász-kar is kitűnő szorgalommal munkála. — Az egész játék hódító elevenséggel, mit Színészeink előadásában nem mindég tanálhatni-fel, adatott elé.

A' Játékszín tömve léte, 's az elégedésnek közönséges kijelentése jutalmazák Színészeink szorgalmukat.

November 3kán az Egyiptomi út című víg-játékot láttuk Színpadunkon; ebben Székelyné mint Báró Nyárádiné, Szentpétery mint Járdán gyönyörködtettek: az utóbbit kívánjuk figyeltetni, hogy midőn a' Báróné ellen haragra lobban, nevetését igyekezzeék jobban elpalástolni: Udvarhelyi a' kényes Báró Csipiket, 's ennek csintalan lyánkáját Kubayné közelégedésre adák.

November 4-dikén Bocskay István című néző Játék adatott elé. Valóban érzeteinkben visszahangzóbb nemzeti Darabot ritkán látánk: nincs telve az önhitt dicsekvésekkel, önző liusággal nem vonul el benne a' pusztá pengő szavakban alakoskodó hazafiuság, valamint sok más nemzeti Darabjainkban; ennek lehellete: a' legédesb honszeretet; viszhangra tanált ez Kolo'svár la-

kójiában, kik koszorúra méltatják ennek Íróját! — Bocskay Istvánt Udvarhelyi köz elégedést nyerőleg képzé. — 'Sigmond Fejedelmet Szentpétery kielégítőleg jättzá: úgy nőjét Székelyné szerepéhez kívántató kellemes méltósággal. A' többek is megfeleltek a' köz várakozásnak mint Egresi (Csáky) L. Klára Borbára). 's a' t.

Nem kevésé zavará a' legszebb Jelénetet egy Páholyban bizonyos Uracsok által okozott zsbaj, mely Közönségünknek ismételt intéseire is alig csendesede le. Megkellene gondolni: hogy a' szin Terem nem oly egybengyülekező hely, hová napi kalandjaitkat elbeszélni, 's furcsálkodni egyben jönnek az emberek, hanem erkölctanító intézet, 's következésképen oly komolyságot kíván, melyet akármely szent hely! mentől fentebb helyen létez valaki, annál inkább kell az illendőségben is jó hangot adni, a' mire mily nagy szükség légyen, a' Karzat kicsapongásai emlékeztetnek. — De bizonynyal, ha e' Páholynak érdemes tulajdonossai jelen lettek volna, e' nem történik.

Játék végén Székelyné, 's Udvarhelyi előtapsoltattak. Sz. B.

A' megszelidített Farkas.

Farkas kölyköt vitt honnyában egykor az erdőről egy szegény ember. 's nyájas apolással nevelvén azt, annyira megszeliditté

hogy mint kutya sokszor messze kíséré őtet. Egy kemény télben a' szomszéd helységbe vásárra indítván egy tinotskáját, ismét vélle méne a' farkas. Nagy tért mentek már hárman együtt keresztül, midőn emberünknek nagy rémulésére egyszerre néhány farkas toppana elő a' hóval borított hegyek közül; melyek reája semmit sem ügyelvén; egyenesen tinójára menének, 's azt kegyetlenül le ölék szemeláttára; mit annál keserőbb vala néznie, mivel önmaga nevelte farkassa is amazokhoz csatolván magát atyafiságosan együtt osztózik gazdája tinójának le ölésében 's fel ebédlésében. Megrettenve fordúta azomban sietve vissza a' szegény káros ember, nehogy majd önmagához is kedvek érkezzék a' váratlan fogas vendégeknek, 's haza érkezvén szomorúan beszéllé-el feleségének a' gonosz vásárt, melyben mind tináját, mind farkassát ingyen kelle oda engedni. — De mit tettek már? — Mind ketten búson tölték az estvét, 's végre — bezárván szobájok ajtaját buson menének ágyaikba is. Még mind álmatlanul sohajtottak, midőn egyszerre kűnn a' pitvarban — melynek fa kilintses- bésiető ajtaját csak bé eresztették volt - nagy zaklatást, ajtó nyitorgást; és mormogásokat hallának. Rebegeéssel, de férjfiás bátorsággal kél fel a' gazda, gyertyát gyújt, 's megnyitván kevésé halkal az ajtót, rémulve látja hogy a' pitvar teli van farkasokkal, melyek az ajtót, surlódásaikkal kilintsbe csapván, magokra

zárták. — Könnyű vala megfejteni a' dolgot: A' gazda házi farkassa nyösten — a' többi pedig himek valának, melyek minekutánna a' tinót felvendégeskedtek; természeti ösztönnél fogva a' megszokott honnyba siető nöstént mindenütt kísérték, mely jól tudván ottan a' járást a' pitvarba is bécsalá a' szerelmes him kuvaszokat — Szaporán vissza csapta tehát az ember zárba az ajtót, 's ki bujván egy puskás szomszédjához, oda szolgáló ablakán, azt felköltötte; töltött puskákkal vissza bujtak 's az ajtó nyíláson a' farkasokat agyon lövöldözték. — Így fizették-meg osztán a' farkasok bőreikkel az elrablott tinót-a' szegény embernek.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

J ó t a n á t s.

Egy angol asszonyság trágédiát írván ezen czim alatt: „Sinope ostrohá“ kérte a' híres Johnson Sámuelt hogy nézné át, mielőt eljátszodnák; de emez mindég módot talált hogy megmenekedjék tőle. Végre csakugyan oly szorossan fogá a' szerzőné, hogy kereken megtagadá tőle 's azt mondá hogy ha maga gondosan átnézi, szintoly jól feltalálhatja benne a' fogyatkozásokat mint ő „Igen, uram;“ monda az asszony, „de nincs időm réá. Már annyi vasam van a' tűzben.“ „Nohát asszonyom,“ felele a' béketűrését elvesztett tudós, a' legjobb tanács mit az asszonynak adhatok az, hogy tegye a' trágédiáját a' vasai mellé.“